

על כן הוא נתן לכם ביום הלל לחם יומים

The Double-Portion of Manna and Shabbat

(1) מדרש תהלים (בזכר) מזמור צב

מזמור שיר ליום השבת. אמר ר' יצחק ראו כי ה' נתן לכם השבת, מהו ראו, אמר ר' יוסי מרגניתא דיהיבת לכוון, כל עיסקא דשבת כפול, לחם משנה שני העומר לאחד, קרבנה כפול, שנאמר וביום השבת שני כבשים, עונשה כפול, שנאמר מחלליה מות יומת, שכרה כפול, שנאמר וקראת לשבת עונג לקדוש ה' מכובד, אזהרותיה כפולות, זכור ושמור, מזמור כפול, מזמור שיר ליום השבת.

All of שבת is doubled – including a doubled portion of food

(2) תלמוד בבלי מסכת ברכות דף לט עמוד ב

אמר רבי אבא: ובשבת חייב אדם לבצוע על שתי ככרות. מאי טעמא לחם משנה כתיב.

Obligation to break bread over two loaves on שבת based on לחם משנה

(3) ספר החילוקים בין בני מזרח ומערב סימן כא

א"מ (אנשי מזרח) בוצעין על ב' ככרות בשבת, שהן דורשין: לחם משנה ובני א"י אין בוצעין אלא על ככר אחד, שלא להכניס כבוד ערב שבת בשבת.

Custom in שבת – to only use 1 loaf on שבת

(4) ראב"ן פסחים

בחלוקת בני בבל ובני א"י מצאתי. אנשי בבל בוצעין על ב' ככרות בשבת שלימות לקיים לחם משנה, אנשי א"י על אחת שלימה שלא להכניס של ערב שבת בשבת פירוש כי לחם משנה א' לשבת ואחד לע"ש.

Rationale behind שבת in the desert – they only had one loaf on שבת custom – א"י

(5) רמב"ם הלכות שבת פרק ל

ארבעה דברים נאמרו בשבת שנים מן התורה ושנים מדברי סופרים והן מפורשין על ידי הנביאים, שבתורה זכור ושמור, ושנתפרשו על ידי הנביאים כבוד ועונג שנאמר וקראת לשבת עונג ולקדוש ה' מכובד.

(6) רמב"ם הלכות שבת פרק ל

... וצריך לקבוע כל סעודה משלשתן על היין ולבצוע על שתי ככרות, וכן בימים טובים.

Rambam: requirement of לחם משנה for all 3 meals

(7) ספר המנהיג הלכות שבת עמוד קפד

אומ' אני שבסעודה שלישית שלשבת אין צריך לבצוע על שתי ככרות, דכתי' ויהי ביום הששי לקטו לחם משנה שני העומר לאחד ומן העומר היה עושה כל אחד שתי סעודות א' בבוקר וא' בערב, הרי ארבע ככרות בבוקר בששי והיה אוכל אחד מהן נשארו ג' ככרות בליל שבת בוצע אחת ואוכלה נשתיירו שנים בשבת, בשחרית בוצע אחת ואוכלה נשארה אחת למנחה הרי לך שאין במנחה לחם במשנה.

המנהיג (13th c. Provence) – no requirement at סעודה שלישית, based on the desert experience

(8) ספר שבולי הלקט ענין שבת סימן צג

... וכתב אחי ר' בנימין נר"ו דבסעודה שניה ליכא קפידא לבצוע על שתי ככרות דמהיכא ילפינן לה מדכתיב לקטו לחם משנה שני העומר לאחד כיון שאכלו אכילת שחרית לא היה להם בצהרים לחם משנה והמקפיד בזה שכרו אותו ופעולתו לפניו.

שבולי הלקט (13th c. Italy) – no requirement after Friday night – per desert experience

- 1) Why are we obligated to use a double-portion of bread on שבת?
- 2) If we are recreating the desert experience, why not use 1 on שבת (sources 3-4; 7-8)?
- 3) Why is the placing of the מן "before the testimony" mentioned here (in advance of its construction) but not in the context of the משכן?
- 4) Why is that placement described as a משמרת לדורותיכם?

(9) שמות פרק טז, כב-לו

(כב) ויהיו ביום הששי לקטו לחם משנה שני העמר לאחד ויבאו כל-נשיאי העדה ויגידו למשה: (כג) ויאמר אליהם הוא אשר דבר ה' שבתון שבת-קדש לה' מחר את אשר-הנאפו אפו ואת אשר-הנבשלו בשלו ואת כל-העודף הנחו לכם למשמרת עד-הבקר: (כד) ויניחו אותו עד-הבקר כאשר צוה משה ולא הבאיש ורמה לא-היתה בו: (כה) ויאמר משה אכלהו היום כי-שבת היום לה' היום לא תמצאו בשדה: (כו) ששת ימים תלקטוהו וביום השביעי שבת לא יהיה בו: (כז) ויהי ביום השביעי יצאו מן-העם ללקט ולא מצאו: (כח) ויאמר ה' אל-משה עד-אנה מאננתם לשמר מצותי ותורתי: (כט) ראו כי-ה' נתן לכם השבת על-כן הוא נתן לכם ביום הששי לחם יומים שבו איש תחתיו אל-יצא איש ממקומו ביום השביעי: (ל) וישבתו העם ביום השביעי: (לא) ויקראו בית-ישראל את-שמו מן והוא כדע גד לבן וטעמו כצפחת בדבש: (לב) ויאמר משה זה הדבר אשר צוה ה' מלא העמר מפניו למשמרת לדתיכם למען יראו את-הלחם אשר האכלתי אתכם במדבר בהוצאתי אתכם מארץ מצרים: (לג) ויאמר משה אל-אהרן קח צנצנת אחת ותן-שמה מלא-העמר מן והנח אותו לפני ה' למשמרת לדתיכם: (לד) כאשר צוה ה' אל-משה ויניחוהו אהרן לפני העדת למשמרת: (לה) ובני ישראל אכלו את-המן ארבעים שנה עד-באם אל-ארץ נושבת את-המן אכלו עד-באם אל-קצה ארץ כנען: (לו) והעמר עשרית האיפה הוא:

22 And it came to pass that on the sixth day they gathered twice as much bread, two omers for each one; and all the rulers of the congregation came and told Moses. 23 And he said unto them: 'This is that which the LORD hath spoken: To-morrow is a solemn rest, a holy sabbath unto the LORD. Bake that which ye will bake, and seethe that which ye will seethe; and all that remaineth over lay up for you to be kept until the morning.' 24 And they laid it up till the morning, as Moses bade; and it did not rot, neither was there any worm therein. 25 And Moses said: 'Eat that to-day; for to-day is a sabbath unto the LORD; to-day ye shall not find it in the field. 26 Six days ye shall gather it; but on the seventh day is the sabbath, in it there shall be none.' 27 And it came to pass on the seventh day, that there went out some of the people to gather, and they found none. 28 And the LORD said unto Moses: 'How long refuse ye to keep My commandments and My laws? 29 See that the LORD hath given you the sabbath; therefore He giveth you on the sixth day the bread of two days; abide ye every man in his place, let no man go out of his place on the seventh day.' 30 So the people rested on the seventh day. 31 And the house of Israel called the name thereof Manna; and it was like coriander seed, white; and the taste of it was like wafers made with honey. 32 And Moses said: 'This is the thing which the LORD hath commanded: Let an omerful of it be kept throughout your generations; that they may see the bread wherewith I fed you in the wilderness, when I brought you forth from the land of Egypt.' 33 And Moses said unto Aaron: 'Take a jar, and put an omerful of manna therein, and lay it up before the LORD, to be kept throughout your generations.' 34 As the LORD commanded Moses, so Aaron laid it up before the Testimony, to be kept. 35 And the children of Israel did eat the manna forty years, until they came to a land inhabited; they did eat the manna, until they came unto the borders of the land of Canaan

(10) דברים פרק ה, יב-טו

א שמוך את-יום השבת לקדשו כאשר צוה ה' אלהיך: ב ששת ימים תעבד ועשית כל-מלאכתך: ג יום השביעי שבתו לה' אלהיך לא תעשה כל-מלאכה אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך ושורך וחמורך וכל-בהמתך וגרך אשר בשעריך למען ינוח עבדך ואמתך כמוך: ד וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים ויצאך ה' אלהיך משם ביד חזקה ובזרע נטויה על-כן צוה ה' אלהיך לעשות את-יום השבת: